

SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT

Palvelualueen yleistavoitteen toteutuminen

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden (sihy) tavoitteena on kuntalaisten, erityisesti lasten, nuorten ja lapsiperheiden, hyvinvointi, monipuolinen kulttuuri- ja vapaa-aikatarjonta sekä lasten ja nuorten kasvu ja oppiminen. Palvelualueen yleistavoite on toteutunut melko hyvin, vaikka koronan jälkeinen aika on tuonut isoja haasteita. Vuotta ovat leimanneet lasten ja nuorten oppimis- ja hyvinvointivaje, henkilökunnan runsaat poissaolot ja työuupumus.

Hanketoiminnalla on vastattu lasten ja nuorten hyvinvointihaasteisiin ja edistetty samalla myös henkilökunnan hyvinvointia. Luokkahuoneissa opettajan tukena olleet mentoriopettajat ja oppilaiden hyvinvointia edistäneet koulunuorisotyöntekijä, kouluvalmentaja ja oppilashuollon lisäresurssi ovat tuoneet apua myös työntekijöiden arjen haasteisiin.

Hanketoiminnalla on myös kehitetty sivistyspalveluiden painoalueita, kaksikielistä opetusta ja STEAM-pedagogiikkaa (Science, Technology, Engineering, Art and Math) esiopetuksesta lukioon. Kaksikielisen opetuksen kehittämiseen perustunut Erasmus+ CLIL -hanke valittiin joulukuussa Opetushallituksen tähtihankkeeksi.

Peruskoululaisten hyvää arkea on edistetty maksuttoman harrastustoiminnan avulla. Limingan tapa toteuttaa Harrastamisen Suomen mallia on todettu erinomaiseksi, ja toimintamallia on esitelty paikallisissa ja kansallisissa koulutuksissa. Koulutuksen arviointikeskus Karvi valitsi Harrastava Liminka -hankkeen (HaLi) yhdeksi erinomaisista malleista. HaLi-hanke, on tarjonnut peruskoululaisille koulupäivän yhteyteen harrastusmahdollisuuden ja uusia kavereita. Hanke on vastannut Limingan kuntastrategian tavoitteeseen; jokaisella kuntalaisella on harrastus. Limingan 8. –9. luokkalaisista 97,4 % ilmoitti kouluterveyskyselyssä, että heillä on harrastus.

Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden hyvinvointiryhmän on toiminut aktiivisesti elämänkaaren mukaisen hyvinvointisuunnitelman valmistelussa. Sihy-johtoa on ollut viranhaltijoina valmistelemassa sekä lasten ja nuorten että työkäisten ja ikääntyvän väestön suunnitelmia. Hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin kunnanvaltuustossa joulukuussa 2022.

Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut koostuu varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluista, lukiosta, nuorisopalveluista, vapaasta sivistystyöstä sekä kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-aikapalveluista. Varhaiskasvatukseen kuuluvat päiväkotit-, perhepäivähoito- ja vuorohoito, esiopetus, erityisvarhaiskasvatus ja avoin varhaiskasvatus. Kunnallisen palvelun vaihtoehtona voi valita kotihoidon tai yksityisen päivähoidon. Tukimuodot ovat kotihoidontuki tai yksityisen hoidon tuki ja sen kuntalisä sekä yksityisen päiväkotihoidon palveluseteli.

Perusopetus ja lukiokoulutus ovat kunnan opetuspalveluita. Perheiden arjen tukemiseksi järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa. Liminganlahden koulun alaisuudessa toimivat pidennetyn oppivelvollisuuden ryhmät ja kaksi vaativan erityisen tuen ryhmää. Erityisopetusta on toteutettu sekä pienryhmä- että pienluokkaopetuksena, mutta myös pienryhmätoimintaa ja laaja-alaisen erityisopettajan antamaa tukea yhdistävänä hybridimallina.

Limingan lukio on vetovoimainen, vahva lukioyksikkö, jonka kantava ajatus on toimia hyvinvointikouluna. Painoituksina ovat kaksikielinen opetus ja kansainvälisyys, STEAM-pedagogiikka, tiimilukiotoiminta ja Bisneslukio-linja yrittäjyydestä kiinnostuneille.

Hyvinvointipalvelut sisältää liikunta-, kulttuuri-, kirjasto-, museo- ja nuorisopalvelut. Vapaan sivistystyön palvelut eli Lakeuden kansalaisopisto ja Limingan seudun musiikkiopisto muodostavat Lakeusopiston.

Sihy-palvelut edistää kuntalaisten, erityisesti lasten, nuorten ja lapsiperheiden, hyvinvointia sekä vahvistaa lasten ja nuorten kasvua ja oppimista ja tuo elämään vauhtia ja vipinää, elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä monipuolisen kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-aikatarjonnan kautta.

Keskeiset muutokset palvelualueen toiminnassa

Koronapandemian vaikutus on näkynyt edelleen vuonna 2022. Koronapoissaolot ovat kasvaneet runsaasti, mutta toisin kuin edeltävänä vuonna, kunnat eivät ole saaneet koronatukia. Koronaviruksen muututtua helposti tarttuvaksi, lievemmäksi variantiksi, työntekijät ovat alkaneet sairastaa koronaa rokotuksista huolimatta. Tämä näkyy kasvaneina sijaiskuluina sivistyspalveluissa läpi vuoden 2022. Edellisenä vuonna työntekijöitä ohjeistettiin jäämään pois töistä lievienkin influenssaoireiden vuoksi. Tätä periaatetta on noudattu myös lievemmän koronavariantin osalta.

Ukrainan sota ja sen tuoma talouskriisi ja korkojen nousu ovat aiheuttaneet ahdistusta ja tulevaisuudenuskon rapautumista. Nämä näkyvät perheissä talouden heikentymisenä ja erilaisina koulunkäyntiin ja arjen hallintaan liittyvinä haasteina. Perusopetuksessa on oppilaita, jotka eivät tule kouluun. Kaiken aikaa on ollut oppilaita mielenterveyden haasteiden ja syömishäiriöiden vuoksi psykiatrisella osaltolla Oulussa.

Ukrainan sodan seurauksena Liminkaan tuli kuusi kouluikäistä lasta, joille järjestettiin valmistavaa opetusta (VALO). Ryhmälle palkattiin opettaja ja ohjaaja. Tämä on nostanut perusopetuksen kustannuksia. Kunta saa toiminnasta valtionosuutta takautuvasti, mutta se ei näy sivistyspalveluiden tulona. Sota näkyy sivistyspalveluiden tilinpäätöksessä myös välineiden, oppimateriaalien, elintarvikkeiden ja digilaitteiden kallistumisena.

Suurimmat taloushaasteet on kohdattu varhaiskasvatuspalveluissa, jonka talousarvio on ylittynyt ensimmäisen kerran nykyisen sivistysjohtoon aikana. Lakimuutoksista johtuva varhaiskasvatuksen kysyntä ja valtakunnallinen työntekijäpula on haastanut johtoa. Kunnan erinomainen työllisyystilanne on myös lisännyt varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta vanhempien työllistyessä. Osallisuusaste on noussut kaikissa ikäryhmissä hallitusohjelman mukaisesti kohti pohjoismaista tasoa. Myös tästä johtuen varhaiskasvatustiloista ja -paikoista on ollut pulaa. Lisäksi huoltajien tulorajojen nostaminen on lisännyt varhaiskasvatuspaikkojen kysyntää: entistä suuremmilla tuloilla on saanut entistä pienemmät asiakasmaksut. Palvelutarpeen kasvaessa tilahaasteita on ratkottu perustamalla Tupokseen Koivulan päiväkotia ja järjestämällä avointa varhaiskasvatusta koulutiloissa ja luontokoululla. Edellä kuvatut muutokset ovat ajaneet varhaiskasvatuspalvelut taloudelliseen ahdinkoon eli noin 800 000 euron ylitykseen vuoden 2022 tilinpäätöksessä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömenot ovat ylittyneet 401 000 eurolla. Koivulan päiväkodin perustaminen on ollut suurin yksittäinen syy. Koivulan päiväkotiin perustettiin kolme uutta ryhmää ajalle 1.12.21—31.12.22. Tätä ei ollut talousarviossa. Koivulan toimintakate ylittyi 445 340 eurolla vuonna. Palveluiden ostoissa vuokramenot, majoitus- ja ravitsemuspalvelut sekä puhtauspalvelut ovat ylittyneet Koivulan yksikön osalta.

Uusi, yksityinen päiväkotia, Loimu, aloitti toimintansa 1.8.2022 neljällä ryhmällä, mikä on lisännyt palvelusetelimenoja. Palvelusetelisääntökirjan muutos 1.8.2022 lähtien kasvatti myös palvelusetelikuluja. Palveluiden ostot ovat ylittyneet 336 000 eurolla. Seudun toimintamallin mukaisesti perheen 15 päivän palvelusopimuksista maksetaan yksityiselle toimijalle kokoaikainen palveluseteli 0,75 sijaan. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palveluiden järjestämisessä olikin 29 % lokakuussa 2022. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä yksityisen varhaiskasvatuspalvelun osuus oli 24 %. Kasvua on yli 5 %. Limingan valtuusto on tosin linjannut yksityisen palvelun osuudeksi 30 %.

Palvelualueella on ollut poikkeuksellisen paljon koulunkäynnin haasteita, lasten ja nuorten ahdistuneisuutta ja näistä johtuvaa koulupudokkuutta. Haasteiden vuoksi on saatu valtionavustuksia koulun toimintakulttuurin kehittämiseen, koulupudokkuuden ehkäisemiseen ja hyvinvointia vahvistavan henkilökunnan palkkaamiseen. OKM:n erityisavustuksilla on vahvistettu esi- ja perusopetuksen erityisopetusta sekä oppilashuoltoa, esimerkiksi koulupsykologipalveluita ostamalla. Kunnan ja seudun yhteishankkeissa on saatu asiantuntijoita, kuten mentoriopettajat opettajien tueksi, koulunuorisotyöntekijä ja kouluvalmentaja oppilaiden arkeen ehkäisemään koulupudokkuutta ja vahvistamaan oppimista ja hyvinvointia. Kullakin toimijalla on oma tehtäväkuva oppilaiden hyvinvoinnin ja/tai osaamisvajaiden paikkaamisessa. Oppilaiden hyvinvointia on parannettu myös laatimalla oppiaineisiin nivoutuva hyvinvointipolku, joka sisältää hankeressurssilla katetut hyvistunnit 5. luokalla.

Opiskelun tuen tarve on kasvanut myös lukiossa vuonna 2022. Haasteeseen on pyritty vastaamaan opiskeluhuoltoryhmän käytössä olevin keinoin sekä erityisesti osallistavalla pedagogiikalla ja tiimilukiomallilla. Limingan lukion kehittämisen painopistealueissa (STEAM, yrittäjyyskasvatus, kaksikielisyys ja kansainvälisyys sekä yhteisöllisyys) opiskelijälähtöisyys on toiminnan avainsana. Limingan lukio on onnistunut hankerahoitushauissa. Hankerahoitusta on hyödynnetty em. kehittämisalueilla.

Myös Lakeusopistoon on saatu useita hankerahoituksia, joilla on paikattu koronan haittoja ja kehitetty vapaan sivistystyön kenttää toiminnan, välineiden ja digitaalisuuden osalta.

Hankeressurssilla on ollut suuri merkitys lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin vahvistamisessa ja Limingan sivistyspalveluiden kehittämistehtävien edistämisessä. Hankeressurssi on kasvattanut sivistys- ja hyvinvointipalveluiden budjettia ja sivistyspalveluiden henkilömäärää.

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Lapsille, oppilaille ja opiskelijoille on pystytty tarjoamaan myös lakisääteisyiden ylittäviä palveluita. Limingan kieliohjelma on toteutunut hyvin, matematiikkapainotteisuus on edennyt päättöluokalle Tupoksessa, kaksikielinen opetus on edennyt eskarista lukion toiselle vuosikurssille ja joustava esi- ja alkuopetus on muotoutunut osaksi esi- ja alkuopetuksen niveltä. Lapsiystävällinen kunta -toimintamalli on edennyt toiseen seurantatapaamiseen. Limingan Perhekeskuksen kehittäminen on synnyttänyt uutta osallistavaa toimintaa lasten, nuorten ja perheiden hyväksi.

Toimintasuunnitelma on toteutunut seuraavasti:

- Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden eriytyminen sivistyspalveluiksi ja hyvinvointipalveluiksi. Sivistyspalveluista sisältäen Limingan seudun musiikkiopiston vastaa sivistysjohtaja. Henkilöstö- ja hyvinvointijohtaja vastaa kirjasto- ja kulttuuripalveluista, nuoriso- ja liikuntapalveluista sekä Lakeuden kansalaisopistosta.
- Hankeressurssilla on kehitetty Limingan sivistyspalveluita ja valmistauduttu tuleviin muutoksiin. OPH:n digituella on kehitetty sekä esi-, perus- että lukiokoulutuksen STEAM-pedagogiikkaa.
- OPH:n kaksikielisen opetuksen hankerahalla on järjestetty esi-, perus- ja lukio-opetuksen opettajille koulutusta CLIL-pedagogiikasta, jolle Limingan kaksikielinen opetus rakentuu.
- Sitouttavan koulu yhteistyön toimintamallia on pilotoitu OKM:n SKY1- ja SKY2-hankkeissa Liminganlahden ja Tupoksen kouluilla luokilla 5.—9. Sitouttavan koulu yhteistyön ideana on koulupudokkuutta ehkäisevien kouluvalmentajien palkkaaminen. Sitouttava koulu yhteistyön malli on tullut lakisääteiseksi vuonna 2022, ja kunnat saavat valtionosuutta kouluvalmentajien palkkaamiseen.
- Harrastamisen Suomen malli on toteutunut erinomaisesti OKM:n hankerahalla.
- Esiopetuksessa on kokeiltu inklusiivista toimintamallia syksystä 2022 lähtien. Toimintaa on tuettu Valteri-koulun koulutuksilla ja resursoimalla laaja-alaisiin varhaiserityisopettajiin.
- Varhaiskasvatuksessa toteutettiin onnistunut Poppas-rekrytointihanke, jolla saatiin uusia työntekijöitä ja näkyvyyttä Limingan varhaiskasvatustalustoille.
- Lukion vaiheistettu saneeraus ja Sarvela-salin rakentaminen ovat toteutuneet aikataulussa.
- Lukion saneeraushankkeessa rakennustyön vaiheistuksella, etä- ja lähiopetuksen vuorottelulla kahden kuukauden väistössä Lakeustalolla saatiin säästettyä noin 500 000 euroa, kun välttyttiin väistötilojen hankinnalta.

- Liminganlahden koulun uusi johtamismalli, rehtori ja kaksi apulaisrehtoria, toteutui lukuvuoden 2022—23 alusta.
- Lapsiystävällinen kunta -toimintamalli on edennyt toiseen seurantatapaamiseen. Malliin nivottu lapsivaikutusten arviointi nuorisotalojen aukioloajoista on toteutettu kevään ja syksyn ainana 2022. Asia viedään valtuustoon alkuvuodesta 2023.
- Nuorisopalveluissa saatiin valmiiksi tehostetun nuorisotyön suunnitelma, joka on osa kunnan varautumissuunnitelmaa. Tehostetun nuorisotyön suunnitelma tehtiin yhteistyössä Limingan seurakunnan kanssa.
- Nuorisopalveluissa otettiin käyttöön keväällä kuntaliiton tekemä nuoDo-tilastointijärjestelmä, jotta saadaan paremmin seurattua nuorisotyön vaikuttavuutta eri työmuodoissa.
- Ohjaamotoimintahankkeen hakemisesta päätettiin syksyllä. Limingan kunta hakee hanketta yhdessä Kempeleen ja Tyrnävän kanssa kevään 2023 ESR+-hankehaussa.
- Kansainvälisyystoimintaan panostettiin kevään ja syksyn aikana kahden eri projektin kautta. Culture Imagined -hankkeessa nuoret kävivät kolmen maan tapaamisessa Espanjan Malagassa.
- Keväällä Limingan kunta sai laatumerkinnän Opetushallitukselta vapaaehtoisten nuorten vastaanottamiseen.
- Syksyllä nuorisopalvelut ja kulttuuri- ja kirjastopalvelut ottivat kaksi vapaaehtoista nuorta työharjoitteluun neljäksi kuukaudeksi.
- Nuorisokahvilan avajaisia vietettiin loppusyksystä. Kahvilan valmiiksi saamisessa tukena oli paikallisia toimijoita, yksityishenkilöitä ja yrityksiä. Viimeisen silauksen toivat nuoret, jotka viimeistelivät tilan ilmeen maalausurakalla.
- Vuoden 2022 alussa käyttöön otettu Tupoksen uusi kirjastorakennus on kerännyt hienosti käyttäjiä, kuten Limingan kirjastopalvelut yleensäkin. Limingan kirjastoissa tehtiin vuonna 2022 lainausennätys. Aineistoja lainattiin yhteensä 232 410 kertaa, mikä tarkoittaa 22,75 lainaa/asukas, jolla sijoitetaan koko maassa kärkitiloille.
- Kirjastoissa järjestettiin käyttäjäkoulutuksia ja tapahtumia 109 ja niihin osallistui yhteensä 3 984 henkilöä.
- Kulttuuripalveluissa on valmisteltu kuntaan suunnitteilla olevaa Vilho Lammen elämäntyötä kunnioittavaa monipuolista kulttuuri- ja toimintakeskusta. Hankkeen työryhmä kävi tutustumassa verrokkikohteisiin Kangasalla ja Nokialla. Suunnitelman työstäminen jatkuu vuoden 2023 aikana, ja se valmistuu esittelyyn syksyyn 2023 mennessä.
- Limingan seudun musiikkiopisto järjesti vuoden 2022 aikana 45 konserttia eri puolilla toiminta-alueitaan. Opetushallitukselta saadulla hankerahoituksella järjestettiin opettajille koulutusta ja lisäksi osallistuttiin yhdessä Oulun konservatorion kanssa Sibelius-Akatemian järjestämälle viulistien mestarikurssille.
- Musiikkiopiston valintakokeisiin hakeutui jälleen ennätysmäärä oppilaita. Syksyllä 2022 uusia opiskelijoita aloitti 33.
- Vähäisen osallistujamäärän vuoksi balettiopetus jouduttiin perumaan kokonaisuudessaan.
- Lakeuden kansalaisopisto järjesti 154 kurssia vuonna 2022. Osallistujia kursseille oli yhteensä 1299. Keväällä 2022 pidettiin kädentaitajaopiskelijoiden näyttelyt sekä Limingassa että Tyrnävällä.
- Liikuntapuolella on suunniteltu Tupoksen alueen lähiliikuntapaikkoja. Tupoksen alueen kehittämissuunnitelmasta vastasi luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista koostunut kehittämissuunnitelma. Ryhmä kokoontui vuoden aikana viisi kertaa, ja kehittämissuunnitelma esiteltiin kunnanhallitukselle 6.6.2022. Kehittämissuunnitelman vaiheet on tarkoitus toteuttaa vuosina 2023—2025.
- Kaiku-korttia ei otettu käyttöön vuoden 2022 aikana.
- Lasten ja nuorten liikuntapalveluiden käyttöä on sen sijaan pyritty kehittämään matalan kynnyksen ryhmien kautta, kuten lukiolaisten vuoro ja perheliikuntavuoro. Liikuntatilojen käyttö on kuntosaleja lukuun ottamatta maksutonta alle 18-vuotiaiden ohjatussa toiminnassa.

Talous

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut, tuloslaskelma	TP 2021	TA2022	Muutos TA2022	Muutettu TA 2022	Toteuma 2022	Erotus Toteuma - TA 2022	Toteuma - %
TOIMINTATUOTOT							
Myyntituotot	342 583	267 500	-	267 500	476 934	209 434	178,29
Maksutuotot	799 177	785 000	-	785 000	783 573	-1 427	-
Tuet ja avustukset	575 810	589 963	-	589 963	586 999	-2 964	99,50
Vuokratuotot	-3 300	-5 700	-	-5 700	2 595	8 295	-
Muut toimintatuotot	29 560	12 300	-	12 300	42 201	29 901	343,10
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	1 743 830	1 649 063	-	1 649 063	1 892 302	243 239	114,75
		-					
TOIMINTAKULUT		-					
Palkat ja palkkiot	-16 005 469	-16 183 096	-	-16 183 096	-17 447 149	-1 264 053	107,81
Eläkekulut	-2 754 777	-3 072 678	-	-3 072 678	-3 047 398	25 280	99,18
Muut henkilösivukulut	-660 932	-604 947	-	-604 947	-633 922	-28 975	104,79
Henkilöstökorvaukset	184 692	-	-	-	231 581	231 581	-
Palvelujen ostot	-6 538 378	-6 670 544	-	-6 670 544	-7 039 533	-368 989	105,53
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-856 109	-791 620	-	-791 620	-827 731	-36 111	104,56
Avustukset	-945 548	-1 069 200	-	-1 069 200	-992 787	76 413	92,85
Vuokrat	-3 833 534	-4 357 950	-	-4 357 950	-4 323 050	34 900	99,20
Muut toimintakulut	-75 482	-31 977	-	-31 977	-112 485	-80 508	351,77
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-31 485 537	-32 782 012	-	-32 782 012	-34 192 474	-1 410 462	104,30
TOIMINTAKATE	-29 741 707	-31 132 949	-	-31 132 949	-32 300 172	-1 167 223	103,75

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden ulkoisten toimintatuottojen toteuma vuonna 2022 oli 114,75 %. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 243 239 eurolla. Vastaavasti toimintakulujen toteuma oli 104,30 % eli kulut ylittyivät 1,4 miljoonalla eurolla. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden vuoden 2022 toimintakatteen ylitystä syntyi 1 167 223 euroa.

Ylityksiä syntyi varhaiskasvatuksen henkilöstökuluista (408 000 euroa), varhaiskasvatuksen palveluseleleistä (227 000 euroa) ja muista toimintakuluista (126 000 euroa), johon sisältyvät mm. varhaiskasvatuksen vuokratulot. Vaikka peruskoulutuksen henkilöstökulut, johon sisältyvät myös varhaiskasvatuksen ja lukion oppilashuoltokulut, ovat ylittyneet 350 000 eurolla, koko peruskoulutuksen 17 miljoonan talousarvion vuosikate on ylittynyt vain 64 000 eurolla. Tämä johtuu siitä, että perusopetuksen kotikuntakorvauksia on kertynyt 177 000 euroa yli talousarvion ja muut toimintakulut ovat alittuneet 165 000 eurolla.

Hyvinvointipalveluiden toimintakulut ovat ylittyneet 97 000 euroa. Nämä koostuvat pääasiassa liikuntapalveluiden kunnallistekniikkakuluista. Hyvinvointipalveluiden toimintatuotot ovat jääneet 88 000 euroa alle talousarvion. Näistä lähes puolet on virheellisesti vastuualueen toimintatuotoiksi kirjattuja työllistämistukia.

Palvelualueen järjestämissuunnitelman toteutuminen

**Palvelujen järjestämissuunnitelma
TA2022**

Palvelu	Arvio palvelu-tarpeesta	Oma Tuotanto%	Osto-palvelut	Hankintatapa	Muutokset suunnitelma-kaudella	Tilinpäätös 2022
Varhaiskasvatus	Kasvaa hieman	75 %	25 %	Oman ja yksityisen toiminnan lisääminen	Kasvaa.	Toteutunut. Mm. yksityinen tuotanto kasvanut lähes 5 %.
Perusopetus	Kasvaa	99,70 %	0,20 %	Valteri-koulu, muiden kuntien perusopetus.	Oman tuotannon osuus kasvaa.	Toteutunut. Kaksi oppilasta muussa perusopetuksessa.
Lukio: oppivelvollisuuslaki ja k2-kiel. opetus lisäävät kysyntää	Kasvaa	100 %		Oman toiminnan vahvistaminen	Kasvaa.	Toteutunut.
Kulttuuri-, liikuntapalvelut	Kasvaa	99 %	1 %	Avustukset/ yhteistyö 3. sektorin kanssa.	Selvitetään tuotantotapa.	Toteutunut. Yhteistyö 3. sektorin kanssa, mm. teatteri-tuotannossa.
Nuorisopalvelut	Kasvaa	100 %		Hanketoiminnan hyödyntäminen.	Kasvaa.	Toteutunut. Nuoria tavoitettu mm. Nuorisotyö koulussa - hankkeen kautta.
Musiikkiopisto	Nykyinen	100 %				Toteutunut.
Kansalaisopisto	Nykyinen	100 %				Toteutunut.
Kirjasto	Kasvaa	100 %		Oman toiminnan vahvistaminen.	Tupoksen uusi kirjasto lisää kysyntää.	Toteutunut. Uusi lainausennätys.